

LECIONO 9

Gramatiko

– **er** – суффикс, обозначающий частицу, элемент чего-либо: neĝo (снег) – neĝero (снежинка), polvo (пыль) – polvo (пылинка), mono (деньги) – monero (монета). La plej malgranda monero de la rusa rublo estas unu kopeko. Самая маленькая монета российского рубля – одна копейка.

– **an** – суффикс, обозначающий жителя города или страны, члена какого-либо коллектива или чье-либо последователя:

Moskvo – moskvano	Москва – москвич
Usono – usonano	США – житель США
klubo – klubano	клуб – член клуба
Mahometo – mahometano	Магомет – магометанин

Слово **alia** и его производные: **alia** – другой, прочий; **alio** – иное, **alie** – иначе, по-другому; **alii** – отличаться; **aliulo** – кто-то другой; **aliigi** – сделать что-то другим, изменить; **aliigi** – делаться другим, изменяться. Сейчас существует тенденция присоединить **ali** к табличным словам.

Обобщительные слова образуются от вопросительно-относительных путём замены начальной буквы **k**– на **ĉ**–:

ĉiu	каждый
ĉio	всё
ĉia	всякий
ĉie	езде
ĉiam	всегда
ĉiel	всячески
ĉial	по всякой (любой) причине
ĉiom	любое количество, целиком
ĉies	всех (принадлежащий всем)

En nia lando **ĉiuj** rajtas studi. В нашей стране все имеют право учиться. **Ĉio** estas trankvila. Всё – спокойно. **Ĉia** objekto havas sian lokon. Всякая вещь имеет своё место. **Ĉie** regas malordo. Везде царит беспорядок. Mia frato **ĉiam** studas bone. Мой брат всегда учиться хорошо. Li **ĉiel** volis ekplaĉi al ŝi. Он всячески хотел понравиться ей. Nia ĉefo **ĉial** koleras lunde. По понедельникам наш начальник сердится по любой причине. **Ĉiom** da floroj li aĉetus al sia fianĉino. Любое количество цветов он купил бы своей невесте. Tiu ĉi parko estas **ĉies**. Этот парк принадлежит всем.

Taskoj

I. Tralegu la tekston «Promeno en la urbo» kaj atentu, kiel urbanoj reagis al la mamutido.

Promeno en la urbo

La septembra mateno estas ĉarma. Ne estas multaj homoj en la stratoj. La aero estas freŝa, super arboj brilas ne tro varma aŭtuna suno. Gaja kompanio paŝas laŭ la strato. La unuaj iras Maksim kaj Anna, kiu kondukas la hundon. Sekvas Lena kaj Marko kun tekoj en la manoj. Post unu horo ili devas kuri en la lernejon. Inter la geknaboj tute libere paŝas Miĉjo. Kaj fine kuras la kato, kiun Lena nomis Graf pro la nigra vesto kun eleganta blanka kravato sur la kolo. Estas ankaŭ alia viro en granda ĉapelo kaj nigraj okulvitroj. Li iras malrapide je dekkvin paŝoj malantaŭ la kompanio. Li sekvas la kompanion dum la tuta vojo. Sed neniu rimarkas lin.

La urbanoj, kiuj iras preter ili, konas Miĉjon. Multaj gazetoj kaj televido komunikis pri la mamutido. Homoj salutas la kompanion, iras flanken por liberigi la vojon. Kelkaj petas permeson regali Miĉjon, karesi ĝiajn brunajn harojn. Ankaŭ Miĉjo salutas ĉiujn – ĝi levas la rostron kaj svingas per ĝi.

Ĉe la pordego de la parko la kompanion renkontas oĉjo Boĉjo. Al lia jako, ankaŭ al la pantalono gluiĝis fojneroj; liaj ŝuoj estas malpuraj.

– Mi ne kulpas! Mi ne kulpas! – ripetas li.

– Certe vi ne kulpas, – Maksim frapetas lian ŝultron. – Simple, ĝis la vintro ni devas konstrui varman dometon por Miĉjo.

Krim spektas, kiel la kato eniras en la parkon post ĉiuj aliaj. Li kontente frotas la manojn, turnas sin kaj malaperas post angulo.

Parko. Aŭtuna suno

II. Trovu en la teksto la sekvajn frazojn.

Сентябрьским утром на улицах немного народу, воздух свеж. Не очень теплое солнце светит над деревьями. Веселая компания идет по улице. Максим ведет собаку. Между Леной и Марком шагает Миша. Позади бежит кот Граф. Он – черный, с элегантным белым галстуком на шее. На расстоянии пятнадцати шагов от компании медленно идет некий мужчина в большой шляпе и черных очках. Его никто не замечает. Мимо компании идут горожане. Они знают о Мише из газет. Некоторые приветствуют мамонтенка, другие просят разрешения угостить Мишу и погладить его. У ворот парка компания встречает дядю Борю. Его обувь – грязная, к пиджаку и к брюкам прилипли соломинки. Кот Граф входит в парк за компанией. Крим – доволен, он потирает руки.

III. Respondu al la sekvaj demandoj.

Kie kaj kiam okazis la promeno? El kiuj konsistis la kompanio? Kiu sekvas la kompanion? Kiu kaj kiel salutas la kompanion? Kiun oni renkontas ĉe la pordego de la parko?

IV. Priskribu la renkonton de Miĉjo kun urbanoj.

V. Kompilu kaj surpaperigu planon de la rakonto. Skize rerakontu ĝian enhavon.

VI. Metu anstataŭ punktoj kaj aŭ kun:

Li manas kotleton ... pano. Mi vidas aŭton sur la ŝoseo ... Petro en ĝi. La artistoj kantis romancojn ... kupletojn. La viro ricevis leteron ... bildkarto. Jen estas familio ... ĝia infanaro. La bibliotekistino metis librojn ... revuojn sur la supran breton. Junulo plantis arbon ... arbustojn en sia gardeno.

VII. Tralegu kaj traduku la sekvajn vortojn. Kompilu frazojn kun ili: eŭropano, familiano, kamparano, klubano, moskvano, parizano, partiano, urbano.

VIII. Traduku vortkombinojn kaj faru frazojn kun ili:

вести беседу, вести собаку, вести автомобиль, вести дела (хозяйствовать), вести заседание, вести занятия, вести борьбу, вести пропаганду, вести переговоры, вести переписку, вести протокол, вести себя, это ни к чему не приведет.

IX. Kompilu frazojn ligante korekte la partojn A, B kaj C.

A	B	C
Aŭtuno		korpoparto.
Jako		frukto.
Ŝultro		besto.
Butero		sepa tago de la semajno.
Azeno	estas	familiano.
Taso		vestaĵo.
Pomo		mangaĵo.
Filo		manĝilaro.
Dimanĉo		sezono de la jaro.

X. Elektu laŭsence konvenajn adverbojn kaj metu ilin en la frazojn: hieraŭ, ankoraŭ, apenaŭ, morgaŭ, baldaŭ.

___ mi iros al urba biblioteko. Studentino ne prezentis ___ la tezon al sia ĉefo. Ni estis en teatro ___ vespere. Gesamideanoj veturos ___ al E-kongreso. Tiu junulo eklaboris, ___ li atingis 18-jariĝon.

XI. Kion signifas la sekvaj vortoj?

1. *Atentu la vortojn, en kiuj troviĝas silabo simila al sufikso: acero, afero, inĝeniero, modera, numero, opero.*

2. *Helpe de sufikso –er– faru novajn vortojn. Kompilu frazojn kun kelkaj el ili: fajro, sablo, mono, pano, polvo, akvo, pluvo.*

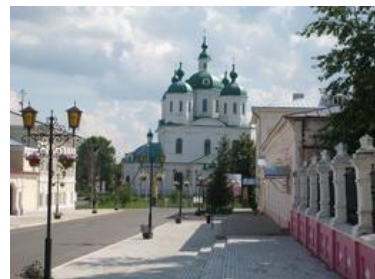
XII. Tralegu la tekston helpe de vortaro, atentante la uzadon de kaj kaj kun.

Mia naskiĝurbo

Mi naskiĝis en la urbo N., kiun apenaŭ eblas trovi en la mapo de la mondo. Tamen ĝi estas sufiĉe granda por nia lando, unu el centroj de industrio, komerco kaj kulturo. Ĝia loĝantaro nombras ĉirkaŭ 300 mil personojn. La urbo estis fondita antaŭ pli ol 200 jaroj. Mallarĝa rivereto trafluas mian naskiĝurbon. Sur ĝiaj bordoj videblas la konstruaĵoj de malnovaj teksaj fabrikoj, kiuj estas rekonstruataj. Nun en la urbo abundas maŝinkonstruaj uzinoj kaj diversbranĉaj entreprenoj. La urbo havas antikvajn stratojn, kie ĉiu domo memorigas historiplenon pasintecon. Estas tre agrable promeni laŭ la stratoj kun privataj lignaj domoj (izboj), kurioze kaj bele ornamitaj.

En la urbo oni vidas multajn gestudentojn, kiuj studas en universitatoj, superaj kaj mezgradaj profesiaj lernejoj. Estontaj instruistoj kaj inĝenieroj, kemiistoj kaj konstruistoj, kuracistoj kaj agrikulturistoj diligente trastudas sciencajn librojn en urbaj bibliotekoj kaj per

Provinca urbo de Rusio

interreto. Por ripozi ili venas en kafejojn kaj dancejojn aŭ en teatrojn. La urbanoj ŝatas vesperumi en drama teatro. La spektakloj de la muzika teatro inde konkurencas kun la ĉefurba. La pupteatro pli allogas infanojn.

Se iu gasto venas al nia urbo, oni nepre vizitigas al li placojn kaj ĉefstratojn, muzeojn kaj monumentojn. Vizitindas somere parkoj kaj skvaroj kun multjaraj arboj kaj kun floroj de diversaj koloroj. Tie eblas agrable ripozeti post promeno tra nia urbo, pri kiu mi tre fieras.

1. Respondu al la sekvaj demandoj.

Kie troviĝas la urbo N.? Kiom granda ĝi estas? Kiam la urbo estis fondita? Kio trafluas la urbon? Kio situas sur ĝiaj bordoj? Kiajn uzinojn kaj entreprenojn havas la urbo? Kio en la urbo memorigas la historiplenon pasintecon? Ĉu multas gestudentoj sur la stratoj? Kie eblas ilin renkonti? Kiuj teatroj funkcias en la urbo? Kio estas vizitinda en la urbo?

2. Rakontu pri via naskiĝurbo, uzante la sekvajn vortojn:

naskiĝurbo – en Rusio – loĝantoj,
malnova – malgranda – antikva,
rivero – bordoj – pontoj,
industria – kultura – komerca,
uzinoj – fabrikoj – entreprenoj,
ĉefstratoj – stratetoj – placoj,
monumentoj – muzeoj – preĝejoj,
studentoj – universitatoj – bibliotekoj,
pup teatro – drama – muzika,
parkoj – aleoj – skvaroj.

XIII. Ni kantu la ĉeĥan popolkanton: «Kukolo», E-teksto de J.Cink.

1. Voĉlegu la tekston de la kanto kaj traduku ĝin.
2. Klarigu ĉiun markitan gramatikajon.

Kukolo

1. **Dezirante** trinki, haltis mi
De fonteto ĉe rand’.
Jen aŭdiĝis el arbara fon’
De kukolo la kant’.

Refreno: Holala! Holala tiria, holala kuku,
holala tiria holala kuku.
Holala tiria, holala kuku,
holala tiria ho!

2. Diru **al** mi, kara kukolet’,
Kial kaŝas vi vin’,
Diru al mi, **kie** estas nun
Mia koramatin’.

Refreno: Holala!... (kuku – 2 foje)

3. Kaj denove kantas la kukol’,
Respondante al mi:
Amatino via, juna knab’,
Jen atendas jam **vin**.

Refreno: Holala... (kuku – 3 foje)

De - zi - ran - te trin - ki, hal - tis mi, ĉe fon -
di - ĝas el ar - ba - ra for', de ku -
te - to de rand', jen aŭ- // kant'. A...
ko - lo la
Hoj la - la, ti - ri - la, hoj la - la, ku - ku.
Hoj la-la, ti - ri - la, hoj la-la, ku - ku. Hoj la-la, ti - ri - la,
hoj la - la, ku - ku. Hoj la - la, ti - ri - la, hoj.

Ŝlosiloj al la taskoj

Tasko VI

Ŝi manĝas kotleton kun pano. Mi vidas aŭton sur la ŝoseo kun Petro en ĝi. La artistoj kantis romancojn kaj kupletojn. La viro ricevis leteron kun bildkarto. Jen estas familio kaj ĝia infanaro. La bibliotekistino metis librojn kaj revuojn sur la supran breton. Junulo plantis arbon kaj arbustojn en sia ĝardeno.

Tasko VIII

вести беседу – konversacii, вести собаку – konduki hundon, вести автомобиль – stiri (konduki) aŭton, вести дела (хозяйствовать) – mastrumi, вести заседание – prezidi kunsidon, вести занятия – gvidi kurso(j)n, вести борьбу – batal(ad)i, вести пропаганду – propagandi, вести переговоры – (inter)trakti, вести переписку – korespond(ad)i, вести протокол – protokoli, вести себя – sin teni (kondukti), это ни к чему не приведет – tio nenion rezultigos

Tasko IX

Aŭtuno estas sezono de la jaro. Jako estas vestaĵo. Butero estas mangaĵo. Ŝultro estas korpoparto. Azeno estas besto. Taso estas manĝilaro. Filo estas familiano. Pomo estas frukto. Dimanĉo estas sepa tago de la semajno.

Tasko X

Morgaŭ mi iros al urba biblioteko. Studentino ne prezentis ankoraŭ la tezon al sia ĉefo. Ni estis en teatro hieraŭ vespere. Gesamideanoj veturos baldaŭ al E-kongreso. Tiu junulo eklaboris, apenaŭ li atingis 18-jariĝon.